17 Μαΐου 2004 17:25

Θέατρο Τέχνης - Υπόγειο - Σαμ Σέπαρντ: «True West»

«Ουκ εν τω **πολλώ**...»

Από τον **Αδριανό Γεωργίου**

Η σπουδή, η ειδίκευση, ο επαγγελματισμός δεν υποκαθιστούν την ορμέμφυτη ικανότητα, τη φυσική κλίση. Ή μήπως τη συμπληρώνουν; Η ζωή της πόλης, των κανόνων, των αρχών, της ευπρέπειας, της οργανωμένης διαβίωσης είναι αξίες υπέρτερες της άτακτης και άναρχης ζωής ή έστω, και κατ' εξαίρεση, ισχύει το αντίθετο; Απ' όποια πλευρά κι αν εξετάσουμε το έργο «True West» του Σαμ Σέπαρντ, καμιά άλλη έννοια, καμιά άλλη προβληματική του δεν κατορθώσαμε να ανακαλύψουμε. Μοιάζει να περιγράφει ένα προσωπικό βίωμα του συγγραφέα, ένα περιστατικό της ζωής του, χωρίς να του προσδίδει καμιά ευρύτερη σημασία. Θα μπορούσε, ίσως, να εκταθεί σε μια κριτική της ζωής των πόλεων, της αγωνίας για επιτυχία και επικράτηση, με δύο λόγια για το ιδανικό, το λεγόμενο «αμερικανικό όνειρο» που τόσο διαβρωτικά έχει επηρεάσει όλον τον πλανήτη. Κάποιες ασθενείς νύξεις προς αυτήν την κατεύθυνση κρέμονται αναξιοποίητες σαν κομμένα νήματα. Το Νοέμβριο του 1996 απ' αυτήν την ίδια σελίδα, με την ευκαιρία του πρώτου ανεβάσματος του έργου από το Θέατρο Εξαρχείων, με τον τίτλο του τότε στα ελληνικά («Η Άγρια Δύση») σημείωνα: «Ο σύγχρονος άνθρωπος των δυτικών κοινωνιών, βαλλόμενος από δέσμες αξιών, θεωριών και προτροπών, έχει χάσει τον προσανατολισμό του. Η σύγχυση είναι ένα από τα βασικά γνωρίσματα της εποχής μας. Πού να αναζητήσουμε την αληθινή ζωή; Στις ατραπούς του πολιτισμού, στο πολυδαίδαλο σχεδιάγραμμα του συστήματος ή στην άρνησή του; Μήπως η υποταγή στις κατεστημένες αντιλήψεις για τη μόρφωση, το οικονομικό όφελος, την προσαρμοσμένη διαβίωση, η καλουπαρισμένη συμπεριφορά μεταβάλλουν τον άνθρωπο σε μια παθητική μονάδα αποστειρωμένη και στειρωμένη από ιδέες και φαντασία;» («Ρ/Τ» 16-22 Νοεμβρίου 1996 αριθ. τεύχους 1396).

Ανεξάρτητα αν στην παλιά παράσταση τα εξαγόμενα ήταν πιο απτά κι έβγαιναν απρόσκοπτα και στην τωρινή, ωστόσο, τα ίδια συνάγονται. Πού βρίσκεται η αληθινή ζωή και πού ο άνθρωπος μένει αναλλοίωτος. Σε ποιο πολιτισμικό περιβάλλον οι αξίες του καθενός δεν εγκιβωτίζονται. Βέβαια το έργο από άποψη δραματουργική δεν ξεπερνάει τις διαστάσεις του μέτριου, αλλά η αντιπαραβολή των δύο αδελφών, του πράου, ελεγχόμενου και συμβιβασμένου Όστιν, του τρόφιμου της πόλης, και του εκρηκτικού, παράνομου, ανυπότακτου Λι, του ερημίτη, και ο «αγώνας» τους στον άθλο του σεναρίου εξασφαλίζουν για το θεατή θεατρικές προϋποθέσεις και ερεθίσματα σκέψεων.

Έχω τη γνώμη πως οι ούτως ή άλλως ευφυείς ικανοποιήσεις τις οποίες μεταχειρίζεται ο Δημήτρης Μαυρίκιος, τα ευφάνταστα σκηνικά επινοήματα, απότοκα της κινηματογραφικής του αντίληψης, δυσχεραίνουν την πρόσληψη του έργου. Ανακόπτουν τη μετάδοση του δραματικού. Πλουτίζεται έτσι η παράσταση αλλά δυσανάλογα, τόσο που παραθλάται η ουσία. Σημείωσα πιο πάνω πως ζήτησα την ενίσχυση της παλιάς μου κριτικής γιατί οι σκέψεις μου απ' την παράσταση του Θεάτρου των Εξαρχείων ήταν καθαρότερες. Και η μετάφραση τότε θεατρικότερη. Και η διδασκαλία των ρόλων με κώδικες και κανόνες της υποκριτικής τέχνης, προσόν που ο σημερινός σκηνοθέτης δεν διαθέτει. Η παράσταση του Θεάτρου Τέχνης ήταν γεμάτη από πράγματα όμορφα και εντυπωσιακά που δεν ήταν όμως καθόλου απαραίτητα ενώ της έλειπαν άλλα απλά, κοινότοπα ίσως, αλλά αναγκαία. Η εφαρμογή τέτοιων στοιχειωδών αρχών θα απελευθέρωνε προς όφελος του θεατή τον προβληματισμό του συγγραφέα και όσα περικλείει στις πτυχές του το έργο.

Μοιάζει ίσως με αγνωμοσύνη η επιφυλακτική αποδοχή μιας τόσο γενναιόδωρης σκηνοθετικής προσφοράς, γεμάτης με τόσα έξυπνα σκηνικά επινοήματα, μα το σοφό «ουκ εν τω πολλώ το ευ» έχει διαχρονική αξία και αποδεικνύεται αρχή πρωτεύουσα στις σκηνοθετικές απόπειρες. Όχι, δε, μόνο στις σκηνοθετικές μας, στη συγκεκριμένη περίπτωση και στις υποκριτικές. Είναι αναμφισβήτητο πως ο **Νίκος Καραθάνος** πραγματοποιεί έναν υποκριτικό άθλο. Με τρόπο πληθωρικό δίνει την υπερεκχειλίζουσα εξωστρέφεια του Λι, την ασυγκράτητη επιθετικότητα του ανήμερου αδελφού με τρόπο που εντυπωσιάζει αλλά και εδώ η έλλειψη μέτρου είναι φανερή. Ξεπερνάει κατά πολύ τα όρια του φυσιολογικού ο ρόλος όπως παίζεται. Είναι αγροίκος και ατιθάσευτος ο Λι, μα όχι για κλουβί θηριοτροφείου. Η διαφορά ανάμεσα στα δύο αδέλφια είναι τέτοια που πνίγει την οποιαδήποτε σχέση τους. Ναι μεν ο Όστιν με τον Λι διαφέρουν και ο τρόπος της ζωής τους έχει εντείνει τις διαφορές τους, ανταγωνίζονται επίσης, υπάρχει όμως μια αδελφική αγάπη που λειτουργεί: η κοινή παιδική τους ηλικία και η σχέση τους με τον πατέρα τους είναι εν ενεργεία. Κι αυτά είναι απ' τα επίπεδα του έργου που η υπερβολή έπαιξε ρόλο καταλυτικό. Ο **Γιάννης Κότσιφας** ήταν λιτός και φυσικός, σπρώχθηκε όμως στα περιθώρια απ' τη διόγκωση της παρουσίας του Καραθάνου. Ίσως απ' την ίδια αιτία ο **Γιάννης Ζαβραδινός** στο ρόλο του παραγωγού Σολ Κίμερ μας φάνηκε υποκριτικά αναιμικός. Ασήμαντος, αναίτιος και περιττός ο ρόλος της μάνας υπηρετήθηκε με επάρκεια απ' τη **Βαγγελιώ Ανδρεαδάκη.**